లక్షణాపరిణయము

Sl no: 646

[illegible]

[illegible]

లక్షణాపరిణయము.

(మహార్ణవమిపద్యములు.)

మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ॥ [illegible] నరసిం
హ్మాంగారిచే రచియింపబడినది.

బ్రా॥ శ్రీ॥ వారణాశి సీతారామశాస్త్రుల
వారిచే సంస్కరింపబడి,

[illegible]

[illegible]

1915

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

లక్ష్మణా పరిణయము.

1 శ్రీకంజకుమారుని మును వందన మానందముతో దలచి
పార్వతీనందను బ్రార్థించి ।
శారదవాణిని శ్లాఘించి ।
మార్వాపార్వతులకు వినతులను బ్ర
కల్పదనునొక సత్కథను ।

2 మానవులగురుకు నాశ్రయనందగు మద్రదేశమునకు ।
అర్థంబర్థుల కిచ్చుటకు ।
శ్రద్ధతో వారి బ్రార్థించుటకు
బృహత్సేనుడను భూనవుడొక్కడు బహుబుద్ధితో రా
ముడుచు గౌరవించుచుండె నంగా

3 మరువిరుశరముల కందుకమనదగుమగువను బెండ్లాడెఁ
మరినుజనంబులు గొనియాడఁ
మక్కువమీరగ తామందఁ
ధర్మదేవత నాల్గుపదంబుల దనరారుచునుండఁ
సుఖులావహో యనుచుండఁ

4 పున్నమచందురు బోలుమోముగల పుత్రిని గాగనగ
సుగుణంబుల గనియనగ
చెలులకు చేరిబంతియనగ
లక్షణమమరగ బిల్వనాగిరి లక్షణాఖ్యయనగ
మోదమున ముద్దులకెరిడగ

6 బాలచంద్రుని వగిదిగవపుబా బాలవృద్ధినొంది
ఆటలునాడగ శ్రమచెంద
తోటియబలల గుమిచెంది
బొమ్మలపెండిలి చేయుచునియ్యరుపాలువుగ తానందఁ
సుదతులుకదు సంతసముచెందఁ

6 చలిదియన్నములు శాకపాకములు చక్కగా జేయుచును
చెలులమగని చెంగటబిలుచుచును
వలువగు శృంగారము సేయుచును
అలరుచునుయ్యాలలూగుచు పాడుచునాటలనాడుచును
చిలిపి పలుకులు బలుకుచును

7 ఈ తెరగున జేయుచునుండగ నింతికి గొంతకాలమునకు
యవ్వన మంకురింపలేవకు
వింతగదోచెను మనమునకు
తగినవరుడు లేడనిమనమునతిహాగవానొందుచును
దాదికి చెప్పక దాచుటను

8 గనివిని మనమున గాలుగుచు తనగృహమున కేతెంచి
పత్నిని పొంతకు రాబిలచి
పొందుగ కానిదియెరిగించి
ముదితరోహిణు మనముద్దులపుత్రికి ముదముతో బెండిలిని
జేయగమనమున నెంచితిని

9 అనుచును దెల్పియుఁ గోపించుచును యాత్మలోననిట్లు
పలికెను వనిత తోఁ బోనట్లు
తనసంశయ మంగన వినునట్లు
ఇక్ష్వాకు జాన్యకు పెండిలిచేయగ నివ్వానికిచ్చెదము
నీవెరిగినను విడియుము

10 అని యివ్విధముగ తహతహనొందెడు యువనీశునికడకు
నలుమొగముల దొరకొమరుఁడు
ఎరుగనివిధముఁ నృపుకడకు
వచ్చుటగని యెదురేగియు రాజావచ్చెను మునివరుని
భక్తితోఁ మ్రొక్కియు పదములకు

11 అర్ఘ్యపాద్యవిధు లమరఁగదీర్చియు నాసీనుని జేసి
తనమది సంకటములు గాస
పోవగ సంయమీంద్రుడాని
దోసిలినొగ్గియు వినుతిసేయగా దొడగెను నృపవరుడు
నాదగునుతకను దగువరుడు

12 ఎచ్చటనుండునో తెల్పుమటంచును ముచ్చటగాబలుక
విని మునిబాల నృపుడావెనుక
రాజకొనిట్లని రాబలుక
దాటగెనురాజతి సంతసమొందగ తోరముగానతడు
ద్వారకపుట భేరినమపుడు

13 నరుణునినగరముగాదది దలుపగవానుకిపుర మైన
నరిరాదమురపురంబైన
నిన్నగయాత్మునిపురమైన
వాటిగరావని దలుచుచు మదిలోనంశయమొందకను
దెల్పెడవినువును జెందకను

14 గన్నగరంబున నున్నవాడయా పన్నరక్షకుండు
శ్రీవిష్ణుండగు కృష్ణుండు
చక్రముచేగల వీరుండు
చక్కదనంబును జెప్పగశక్యము శ్యాముల దేవుండు
ఈతడనీపుత్రికి నాధుండు

15 మారునఘహరి భూములకును నే నరిగెదననుదినము
కేదికనే జూడనిజగము
అచ్చోటిపురుషుల సుందరము
గాంచితివినిక్రపతియగు వానినిగానను నిజముగను
గూర్చ్చము వానికి పుత్రికను
16 అనియిప్పుడముగ దెల్పయునలకృష్ణుపిపటమిదియు
మునునిదరిచ్చె మనాకనియు
దెల్పుచుజనియెనుగనుమనియు
అంతటభూమిశాంతపుగనినయాన్నజగనుమనియు
నురనునియిచ్చినపటమనియు
17 అనవినిగనిమూర్ఛిలితేచియుతవకరముకపోలమూన
నునిచియు నివ్వెధిమదిలోన
వగచుచునుండెను గదింగోవ
ఇట్టిరూపగుణగణ్యుడు నాకిక నెట్టుల వరుడౌను
చూడగనితనికి పరిగాను

18 అఖిలసంపదలకుఁగనియనఁజెల్లినయలవైదర్భికిని
గెలుపగభల్లుకపుత్రికిని
ఎన్నఁగనానాగ్నజితికిని
మదమెుగఁబూనినరక్కసుఁజంపఁగమగనికితోడైన
మరితనముద్దులసతియైన

19 సత్యభామమొదలైనసతిజనసమ్మతమైయుండి
ఈచెలులకుచెంగటతానుండి
నచ్చునెనావైభ్రమచుండి
నక్కకునాకముకెక్కడనముసుగుమిక్కిలివగచెదను
నేనొకముక్కువతోడుతను

20 అనియివ్విధముగమనమున హరిపైనమురగగదియించి
నీరాహారము వర్జించి
చెలులకుఁజెప్పఁగ లజ్జించి
ఎవ్వరితోడను బలుకకపాన్పును వేసుకపవళించి
యుండినమగువను తాఁగాంచి

21 ఇట్లనిపలికెను మంజులభాషిణి యింతిరోయిదివిషయము
నీప్రియమగు దాసిననుగనుము
చెప్పుమునీదగు సంశయము
బాపగజూచెద బాలరోవినుమిక బాగుగనీదినము
దీర్పగదలచితి నీఋణము

22 అనవినిమిక్కిలి నలరుచునాయాత్మ గతంబైన
రహస్యము జెప్పుట సరియౌనా
జెప్పక దాచిన నేమైన
ఫలితము లేదని పరికించి యమ్మృదువాక్కుల వెలయించి
జెప్పగదలచెను దాదికిని

28 ముదితరోనుసమునిమురహరిచరితము ముదమున దెల్ప
శ్రీహరిరూపపు ప్రతిమయును గను
ఇవ్వగజూచిన దాదిగను
వలపును నిలుపగజాలక నేనిటు వగపును జెందుచును
యుంటినినీతో బలుకగను

24 మగువవొసివిపు తరిగియు నాదగుమాతాపితరులకు
ఈసరణిని దెల్పుము నాకొరకు
కష్టమునొందలి విదినరకు
ఎరిగినవిధమును నెరుగగ జేసియు వెరువకనిక తునకు
ఇట్లని తెల్పుము హరికొరకు

25 ప్రాణములైదును పద లెదనంచును ప్రతినను బట్టియును
యున్నదినూత్నో బలుకకను
అనుచును దెల్పుమునివికను
అనగను లేచియుదంతము దెల్పుటకననీతుచికడకు
వచ్చియు మ్రొక్కెను పదములకు

26 జరిగిన తెరగును నెరుగగను శివినజనపతి తానపుడు
అదరుచు లేచెను విరియపుడు
పిలువగనంపపురోహితుడు
వచ్చిననృపవరు డెచ్చుగజూచియు జెచ్చెర గానపుడు
జెప్పెనుజరిగినవిధమంతడు

27 ఇందుకు తెరవును పొందుఁగఁ దెల్పెదముందుగనీవిఁకను
కట్టుము జలచరయంత్రమును
స్వయంవరమునకఁ విశేషముఁగ
వచ్చెదరఖిలోర్వీపతులును ముచ్చటగానిటకు
యంత్రమునూడెఁగఁగొట్టుటకు
28 ఇట్టియంత్రమును గొట్టుటకును నికఁ గట్టిగ నెవ్వనికి
సాధ్యముగాదిఁక నీసుతకు
కోరినవరుఁడా కృష్ణునికి
అలతృణప్రాయంబవనీశ్వరగ వినుమదరిఁ నీకేలా
మేలును జెందెదవిఁ చాలా
29 యుక్తియుక్తముగ యున్నదటంచును యుర్వీపతికంత
సంతసమొందగ మదిచింత
దీఱఁగ భటులనుగని చెంత
యుండినవారలకీవిధిఁ దెల్పఁగ వెడలియువారంత
చాటఁగనరిగిరి జగమంత

30 కొట్టుమీనపుయంత్రముజూడగమింటికివంటెనుగ
భూపతులందరు జేరంగ
చాటగబనిపిరి నిక్కముగ
వినుమిక వగపును జెందక మమ్మగో రును చును దెలుపంగ
వినవూ వేడుక చెలిపాడుగ

31 జనకుడుబూనిన తెరవుముగముగాని తన వేడుక వనమునకు
జనుటకుఁదోచెను మనమునకు
పోవగనెంచను తానటకు
ఎవ్వరినైననుతోడుగ జేరకయానానాంగిమటుకు
చనిగొనువన విహారముకు

32 ఆ తరుణీచిత్తము శ్రీహరిబొత్తుగ హరియింప
కూర్చొనిమదిలో చింతింప
సాగెనునివ్విధి యూహింప
జలజాక్షుండిటు వచ్చునా లేదా కొజలచరయంత్రమును
గొట్టినను చేపట్టగను

33 అంతవైదర్భియు మున్ను నిల్చు తా హరిని మనంబునను
కోరిబనిచెను భూసురుని
చేనిపుత్రావిధి జేయగను
ఎవ్వసబనుపుదు సవ్విధి జరువగ నెవ్వరునో పరుగ
జను చూపరిపరి విధములుగ

34 శంకనొందుచును పంకజముఖ నాం ఎంకకు జేరియును
పెంపుడు శుకమును గాంచియును
ద్వారకపురముకు బంపగను
చెంతను జేరగ బిలచియు కీరమ చింతెను దీర్చగదే
నావగపును బాపగ జూడగదే

35 అనగను కీరము హర్షమునొందియు నతివను వీక్షించి
పలుకగ దొడగెను వినరుంచి
అమ్మరో వినుమిక నానుంచి
కాదగుయత్నంబున్నను జేయుదు కనికరము నుంచి
నీయానాశిగముగ ధరియించి

36 లక్ష్యము లేనపై యుంచినదని యాలక్షణ తానపుడు
మనోవ్యసనము బోనపుడు
అంతయు జెప్పియు నీవిపుడు
శ్రీహరిహృదయం బెరిగియునాదగు చిత్తము దెల్పిపుడు
నచ్చుటకును ద్వారక జనుమిపుడు

37 శుకమా నీవిక వేవేగమె జనియా శుకవినుతుని జాడ
తెలియగబల్కుము నాతోడ
నేదిగులంతయు విడనాడ
పొమ్మా లెమ్మీ కరమ్మా యిటకురయమ్మునగ నాతోడ
వింతలుజూచుచు నీవాడ

38 మాధవుపల్కులు మధురంబనుచును మదిలో నామాట
మరువుజెందియు నచ్చోట
నుండుటగూడదు యీపూట
జనుమని పనుపగ చనియెను కీరము జలజాక్షునికడకు
యీసందేశము జెప్పుటకు

39 ఏకమేగియు రాదాయెను నాయేకసుతుపురమునకు
చేరను లేదో కానటకు
పోవెడుమార్గము దప్పుటకు
బోవుచునుండెనో గాకను రెండగుదినములుగ వచుటకు
పను లేమున్నవి యుండుటకు

40 పాదద్వయమునకు గట్టిన బంగరుటందెలు మ్రోయుచును
శరవేగంబున వచ్చియును
మెల్లనకరమున వ్రాలగను
శిరమునవ్వుడుకరమునదువ్వుచుశిరమునుమూర్కొనుచు
మరివెవుముద్దులు కాగొనుచు

41 ద్వారకనగరము కేగితిరిగియు దనుజహరుండైన
యాదవకులనిధి శశియైన
వెల్క్యామదతుల హితుండైన
సుందరగాత్రుండగు గోవిందుని యెందులగాంచితివి
వానితో నేమని నుడివితివి

42 అనగమునీశం బతివనుగాంచియా అప్పుడోయిదివినుము
జనితినిద్వారక పట్టణము
జూచితికృష్ణుని మందిరము
అచ్చటనుండెదు పతివలవదలియునరిగను వనమునకు
పోయితి వెంబడి నేనటకు

43 వనమునకుజనితినమనమున యేదో వదలకయోచింప
నాగినవిధమున గనుపింప
జూచితినాతో భాషింప
దలచియువానికి చెంత జేరియు దడవునొందకను
నుడికెను నివ్వెధపడగగను

44 ఎవ్వరిదానవె యేలికయెవ్వరె యెందులకిచ్చటకు
పోవగనెంచియు నీవిటకు
వచ్చినదానవు చెంగటకు
అడిగినవన్నియు నుడుగక దెల్పితి యడిగినవిధమంత
వినియిదికల్పెను కావంత

45 కలహాభోజనుడు కడుమోదమున తనకడకరుదెంచెనట
ఇచ్చట తెరగంతయు దెల్పెనట
నీరూపము చే లిఖియించియట
మోదము పటమును వైచియునప్పుడు మిన్నక నరిగెనట
తదుపరి తాపటమును గాంచెనట

46 అప్పటినుండియు రెప్పలువాల్పక తప్పకతిలకమొదుట
నిలిచినవిధమున నుందునట
నీపై మోహము నిల్చెనట
వినుగానిపోవుటకెవ్విధి దోషకవనమున కరిగెనట
గనుగానినను విగులొందలెనట

47 ఎన్నివనములున్నను మానియుక్రన్నన నిటకరుగునట
మత్స్యపుయంత్రము గూల్చునట
గట్టిగనిను చేపట్టునట
రాజవీరహృదయంబులు భేదిలరయముగబోవునట
నిక్కమునాతో బల్కెనట

48 అంతటకృష్ణుండాశ్రుతి గోపలనరిగియు ప్రహామానను
మద్రభూమికి దానరుగుటకు
వాడ్యోరుగ గనకొండుటకు
మురియులబోలిన మునగాంధ్రమనగాని మెట్టెను మోదు
వైనంబమ్మ్యను కానకను టకు
49 అంగవంగనేపాళాంధ్ర కళింగధరావతులు
గౌళాకేరళగోవలులు
సాళ్వామాళవ రాసుతులు
మొదలూగాగలమహీపతులందరు మోపిదులై యుండి
యాత్రింబడువిధి గానకనిలుచుండి
50 యుండిన వారల వెనుక కుద్రోయుచు మద్దంశముతో దంత
యంత్రమును దాపుకు జేరియును ను
సింహనాదము సేయుచును
వెటవెటదంతంబులు గీటుచురెటుకువ యంత్రమును
వసుధనుగూలగ సేయుగను

51 అంతటనదిగని దేవదుందుభులు అంబరమునవిలచి
సుమవర్షంబులు గురిపించి
సుస్వరగానము నెగడించి
జయజయధ్వనులు చెలంగగనవ్వనుజయభేరులుమ్రోఁగ
కృష్ణుకునెదు సంతసమునదూఁగ
52 పల్లవపాణియు నంగుళీభరమున పుష్పమాలదాల్చి
చెలులనువెంబడి రాబిలచి
భూపతులందరి దాఁగడచి
శంఖచక్రగద శార్ఙ్గధరునిమృదు కంఠమునను వైచి
యుండినరుగునను తాఁగాంచి
53 కరమునకరంబున గట్టిగబట్టియు తనకనకపురథమందు
కూర్చొనబెట్టుకు తనముందు
వుండాటలను మనమిందు
అనుచునుయాదవకులరుచుద్రిప్పియుమరుదెంచుచుతాను
శంఖాధ్వానము చేయగను

54 కొండకుఢీకొను తగసులతాకిని కోదండములనుబట్టి
భూపాలులందరు గుమిగట్టి
సామొదుకృష్ణునినిలబెట్టి
శరవర్షంబులు బరువగనచ్యుదు శరములనదలించి
వైరియునృపులను నెదిరించి
55 శిరములుకరములురంబులు శరముల ద్రుంచుచును
గజతుండంబుల గూల్చుచును
హతి మొనరించుచు హయములను
రథములనురుమాడగ మిగిలిన రాజసుతులందరును
అదరుచుమూరక నిలువగను
56 కాంతను చేకొని పోవుచుండా జయకాంతనుగాని తాను
రత్నదీపిత ద్వారకను
జేరగవారలు మెచ్చగను
బంధుమిత్రకళత్రాదులుగల తవళవమునకుసాధ్వి
సుఖముననుండిరి యటనుంచి

57 ఈకథఁజదివిన వ్రాసినజనముల కిలనుప్పలపాటి
పురవాసుఁడు వేలుపుమేటి
భక్తులకామఁ బ్రోచేటి
విష్ణుండగు శ్రీకృష్ణుం డిప్పుడష్టైశ్వర్యంబులును
యొసఁగును నాయుర్వృద్ధియును

గద్య॥ ఇది శ్రీమత్కాశ్యపస గోత్రపవిత్ర ముతుకుమల్లివం
శపయఃపారావార రాకాసుధాకరుండును రామయా
మాత్య పౌత్రుండును, సుబ్బరామాభిధాన ద్వితీయ
పుత్రుండును ఆర్యమృదుచరణకమలసేవా దు
రంధరుండునుఁజన సేవ్యుండునగు నృసిం
హకవి విరచితంబైన లక్షణా పరిణ
యము మహాకావ్యము పద్యములు
సంపూర్ణము.

సర్వం శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ